

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Затверджено на засіданні Вченої ради
Інституту вищої освіти НАПН України,
протокол від 29 квітня 2024 р. № 6/1

Директор _____ ПРАЧ

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
(АНГЛІЙСЬКА)**

**для вступу на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
на здобуття наукового ступеня доктор філософії
у 2024 р.**

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВСТУПНИЙ ІСПИТ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року №1556-VII, умовами прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році (надалі – Умови прийому), затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13 жовтня 2021 р. № 1098 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 26 листопада 2021 р. за № 1542/37164, Правил прийому на навчання до аспірантури Інституту вищої освіти в 2022 р. (далі – Правила прийому), Статуту наукової установи та Положення про Приймальну комісію Інституту вищої освіти (далі – Положення) передбачено складання вступниками до аспірантури вступного іспиту з іноземної мови (англійської, німецької, французької) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти¹.

Володіння іноземними мовами, як засобом соціального спілкування є невід’ємною частиною суспільного розвитку нашого часу. Геополітичне положення та сучасний економічний стан України, сусідство з Європейським Союзом, а також процес інтеграції в Європу вимагають володіння іноземними мовами, як обов’язкового компонента вищої освіти.

В Україні якість освіти сучасного студента/аспіранта як майбутнього фахівця пов’язана із необхідністю оволодіння іноземними мовами, що сприятиме мобільності українських студентів/аспірантів у Європі та має відповідати міжнародним нормам щодо основних компетентностей висококваліфікованого фахівця. Програма вступного іспиту, зорієнтована у своїх вимогах на практичне володіння іноземною мовою, використання її як засобу отримання та обміну необхідною інформацією.

Програму розроблено відповідно до Правил прийому, та призначено особам, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та вступають на навчання до аспірантури Інституту для здобуття ступеня доктора філософії.

Вступник, який підтвердив свій рівень володіння іноземною мовою на рівні B2 відповідним сертифікатом (англійської мови – або дійсним сертифікатом TOEFL / International English Language Testing System / Cambridge English Language Assessment) звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови. При визначенні конкурсного балу вступника зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом.

Вступники до аспірантури повинні демонструвати високий рівень професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності як складника діяльнісної компетентності (рівень B2 Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти²).

¹ Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. - К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

² Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. - К.: Ленвіт, 2003. – С. 9-17.

Професійно орієнтована міжкультурна комунікативна компетентність включає знання, навички і вміння, які забезпечують кваліфіковану професійну діяльність у приватній, суспільній, професійній та освітній сферах спілкування іноземною мовою в багатонаціональному суспільстві, а також знання щодо застосування невербальних засобів спілкування (формули, графіки, жести, міміка) у міжкультурній комунікації.

Професійно орієнтована комунікативна компетентність включає володіння іноземною мовою для професійних цілей (на рівні B2), а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх, усно спілкуватися у професійному, академічному і загальнокультурному середовищах, писати деталізовані тексти різного спрямування, слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари.

Функціональна компетентність включає володіння іноземною мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари.

Мовна компетентність передбачає володіння кандидатом орфографічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови.

Комунікативна мовленнєва компетентність реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності, а саме: сприймання, продукції, інтеракції або медіації (зокрема усної або, писемної). Кожен з цих типів діяльності може бути пов'язаний з текстами в усній або письмовій формах, або в обох.

До *рецептивних вмінь* належать сприймання джерел інформації (аудіювання) та читання. Вони також відіграють важливу роль у численних формах навчання (розуміння змісту доповіді, користування першоджерелами, опрацювання рекомендацій і робота з документами).

Аудіювання:	<ul style="list-style-type: none">– розуміти запитання екзаменаторів;– розуміти короткі висловлення й коментарі екзаменаторів;– розуміти нормативне усне мовлення, живе або в запису, як на близькі, так і на незнайомі теми, які звичайно зустрічаються в особистому суспільному, академічному або професійному житті (лише надзвичайний фоновий шум, неадекватна структура висловлювання та/або вживання ідіоматизмів впливає на здатність розуміти почуте);– розуміти пошкваллену розмову носіїв мови;– розуміти основне з лекцій, розмов і доповідей та інших форм академічної/професійної презентації, які за змістом і лінгвістично є складними;– розуміти повідомлення й оголошення на конкретні та абстрактні теми, мовлення яких нормативне;– розуміти нормативне мовлення, яке здебільшого зустрічається у суспільному, професійному або академічному житті, і визначати погляди і ставлення мовця так само добре,
--------------------	--

	<p>як зміст інформації;</p> <ul style="list-style-type: none"> – фіксувати потрібну інформацію в ході аудіювання; – розуміти більшість теленовін і передач про поточні справи; – розуміти документалістику, інтерв'ю тощо.
Читання:	<ul style="list-style-type: none"> – читати й розуміти тексти загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру; – володіти всіма видами читання (ознайомлювальним, вивчаючим, переглядовим і пошуковим); – робити висновки й умовиводи на основі переробки отриманої інформації.

До *продуктивних умінь* належать говоріння (монологічне та діалогічне), письмо та переклад. Продуктивні види діяльності виконують важливу функцію у численних академічних та професійних сферах (усні презентації, писемне тренування (навчання, завдання та доповіді). Їм належить особливе соціальне значення (судження про те, що було представлено у письмовому вигляді, або про вільне володіння говорінням чи вмінням робити усні презентації).

Говоріння (усне мовлення):	<p>Монологічне мовлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> – представляти себе; – володіти мовленнєвим етикетом повсякденного й професійного спілкування; – володіти всіма видами монологічного мовлення (інформування, пояснення, уточнення тощо); – проводити презентації; – робити коротке непередбачене повідомлення, поєднуючи елементи опису, оповідання й міркування; – виступати на конференціях з доповідями та повідомленнями. <p>Діалогічне мовлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> – починати, вести й завершувати бесіду; – вести бесіду, демонструючи елементи розпиту, пояснення, висловлення власної думки і т.ін. – уміти встановлювати контакти у ситуаціях повсякденного, професійного та наукового спілкування (контакти по телефону, обмін інформацією/ дискусія/ диспут у ході семінарів, конференцій тощо); – фіксувати потрібну інформацію в ході спілкування.
Письмо (писемне мовлення):	<ul style="list-style-type: none"> – реалізувати на письмі комунікативні наміри: <ul style="list-style-type: none"> • писати зрозумілі, детальні тексти на ряд знайомих тем у межах своєї сфери інтересів, узагальнюючи й оцінюючи інформацію та аргументи з певної кількості джерел; • робити детальні описи дійсних або уявних подій чи вражень, виділяючи зв'язки між думками у вигляді чіткого зв'язного тексту і дотримуючись стильових

	<p>норм відповідного жанру;</p> <ul style="list-style-type: none"> • писати твір з послідовно розгорнутою аргументацією, належним чином підкреслюючи значущі думки; • продукувати чітке, змістовне, об'ємне писемне мовлення з належним послідовним плануванням та структуруванням; • писати анотації; • писати тези/ доповіді; • використовувати правила написання слів та пунктуації. <p>* У письмовому мовленні допускається інтерференція з боку рідної мови, що не впливає на адекватність сприйняття змісту повідомлення.</p>
--	--

В *інтерації* беруть участь щонайменше два індивіда. Це усний та/або писемний обмін, в якому чергуються продукція і рецепція та який може частково співпадати з усною комунікацією.

Медитативні види усної та/або писемної мовленнєвої діяльності в обох способах - рецептивному та продуктивному - роблять можливим спілкування між особами в разі неможливості з будь-яких причин спілкуватись один з одним безпосередньо. Усний або письмовий переклад, парафраз, передача змісту або запис надають третій стороні (ре)формулювання вихідного тексту, до якого ця третя сторона не має прямого доступу.

Рівень володіння іноземною мовою вступників має бути не нижче рівня B2 відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти.

Структура вступного іспиту з іноземної мови та критерії оцінювання

Вступний іспит перевіряє рівень комунікативної компетентності вступника у межах професійної і фахової тематики відповідно до рівня володіння мовою B2. Іспит складається з письмової та усної частин та читання статті за фахом; загальна кількість балів за іспит з іноземної (англійської) мови – 30 балів.

1. Лексико-граматичний тест (письмова частина) виконується протягом 30 хвилин і включає два тестових завдання.

Метою лексико-граматичного тесту є перевірка рівня сформованості лексичної та граматичної компетентностей відповідно до комунікативних потреб спілкування у межах сформульованих завдань, а саме здатність самостійно обирати і конструювати граматично правильні форми, використовуючи лексичні одиниці, які відповідають обставинам та стилю спілкування.

Тестове завдання 1. Кандидати мають заповнити пропуски в реченні/тексті, обираючи одну мовну одиницю з чотирьох запропонованих. Кількість пропущених мовних одиниць – 10. Кожна правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала; максимальна кількість балів – 5.

Тестове завдання 2. Кандидати мають заповнити пропуски в тексті одним словом, що відповідає контексту. Тестове завдання базується на автентичних зразках фахового мовлення та відповідає тематиці сфери вищої освіти.

Кількість пропущених слів – 10. Кожна правильна відповідь оцінюється в 0,5 балів; максимальна кількість балів – 5.

Максимальна кількість балів за лексико-граматичний тест – 10.

Тестові завдання базуються на професійно орієнтованих та фахових текстах, що можуть бути різними за стилем, жанром і тематикою.

Під час виконання тесту користуватися будь-якими довідниковими джерелами, включаючи словники, не дозволяється.

Час виконання лексико-граматичного тесту – 30 хвилин.

2. Читання статті за фахом (2000 знаків) та надання відповідей на питання.

Тестові завдання, що пропонуються кандидатам, спрямовані на перевірку рівня сформованості компетентності в читанні, а саме: детальне розуміння змісту прочитаного, вміння встановлювати значення лексико-граматичних одиниць на основі контексту, знання засобів організації дискурсу.

Оцінюється рівень розуміння автентичних текстів, уміння знаходити та аналізувати інформацію, розуміти намір автора, виділяти головну ідею, ідентифікувати основну та другорядну інформацію, розуміти логічні зв'язки у тексті, узагальнювати зміст прочитаного, виокремлювати ключові слова.

Кількість текстів – 1; кількість запитань – 5; кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали.

Максимальна кількість балів за читання статті та відповіді на запитання – 10.

10 – 9 балів: повне розуміння змісту прочитаного, здатність виділяти головну ідею, узагальнювати зміст прочитаного, давати конкретні відповіді на запитання;

8 – 6 балів: достатнє розуміння змісту, здатність ідентифікувати основну та другорядну інформацію, виокремлювати ключові слова, давати правильні відповіді на запитання;

5 – 3 бали: низький рівень розуміння змісту, неспроможність виокремити основну інформацію, дати правильні відповіді на запитання.

Час виконання завдання з читання – 30 хвилин.

Усна частина (тривалість – 15-20 хвилин)

1. Монологічне мовлення за темою дослідження.

Максимальна кількість балів за монологічне мовлення – 5.

2. Діалогічне мовлення за темою дослідження (бесіда з екзаменаторами).

Максимальна кількість балів за діалогічне мовлення – 5.

Оцінювання іншомовної комунікативної компетентності у говорінні передбачає визначення рівня сформованості мовних навичок монологічного та діалогічного мовлення: здатності продукувати чіткий, детальний монолог, висловлювати думки з широкого кола тем з високим ступенем граматичної коректності, обирати відповідні до обставин спілкування лексичні одиниці, інші мовні засоби; користуватись загальноживаними фразами, сталими словосполученнями відповідно до теми обговорення та стилю спілкування; у ході бесіди розпізнавати суттєво важливу інформацію та реагувати на неї; починати і підтримувати діалог, завершувати бесіду; виконувати широкий спектр мовленнєвих функцій, доповнюючи усне спілкування невербальними засобами.

Відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти

оцінюються:

Діапазон: здобувач володіє мовою достатньо, для того щоб робити точні описання, виражати точки зору на найбільш загальні теми без надто помітних пошуків слів, і використовує з цією метою деякі складні мовленнєві звороти.

Правильність: здобувач володіє мовою достатньо, для того щоб робити точні описання, виражати точки зору на найбільш загальні теми без надто помітних пошуків слів, і використовує з цією метою деякі складні мовленнєві звороти.

Швидкість: здобувач може продукувати мовленнєві відрізки у досить швидкому темпі, навіть за умови хезитації під час пошуків структур або виразів. Помітно довгих пауз в його/її мовленні небагато.

Взаємодія: здобувач може почати бесіду, висловлюватись у свою чергу належним чином та закінчувати бесіду, коли йому/їй це потрібно, хоча не завжди він/ вона може це зробити елегантно. Може підтримувати дискусію на знайомі теми, забезпечуючи розуміння, залучаючи інших до неї тощо.

Зв'язність: здобувач може використовувати обмежене число схем зв'язку, щоб його висловлювання мало точний, зв'язний характер, навіть якщо у ньому трапляються деякі «перескакування» («стрибки») під час довгого говоріння.

Оцінювання навичок усного мовлення відбуватиметься за такою шкалою:

5 балів: достатнє володіння мовою для обговорення професійних питань, висловлення власних думок; високий рівень граматичної коректності, із використанням сталих зворотів та загальноживаних кліше; спілкування без довгих пауз, здатність підтримувати розмову, починати та завершувати діалог.

4 бали: достатнє володіння мовою для обговорення професійних питань, висловлення власних думок; допустимість помилок, що не ускладнюють спілкування; використання лексики та термінології із сфери вищої освіти; вживання деяких сталих зворотів та загальноживаних кліше; здатність підтримувати розмову, починати та завершувати діалог.

3 бали: певний рівень володіння мовою, що дозволяє обговорення професійних питань та висловлення власних думок; наявність помилок, що ускладнюють спілкування; низький рівень використання лексики та термінології із сфери вищої освіти; проблеми із веденням діалогу, низька спроможність підтримувати розмову, починати та завершувати бесіду.

2 бали: низький рівень володіння мовою, що ускладнює обговорення професійних питань та висловлення власних думок; наявність помилок, які заважають спілкуванню; незнання лексики та термінології із сфери вищої освіти; неспроможність підтримувати розмову, починати та завершувати бесіду.

Оцінювання вступного іспиту з іноземної мови: обчислення конкурсного балу

	Бали	Кількість речень, відповідей на запитання	Максимальна кількість балів	Примітки
Завдання				

Лексико-граматичний тест		10	
Тестове завдання 1	10 речень	5	
Тестове завдання 2	10 речень	5	
Читання статті та надання відповідей на питання	2000 знаків 5 питань	10	
Усна частина		10	
Монологічне мовлення	5-10	5	
Діалогічне мовлення	5-10	5	
Загальна сума балів		30	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання. – К. : Ленвіт, 2003. – 260 с.
2. Bezzabotnova, Olga. Bogolepova, Svetlana. Gorbachev, Vasiliy, etc. English for Academics. A communication skills course for tutors, lecturers and PhD students. British Council, Cambridge University Press, 2014. – 175 p.
3. Hewings, Martin. Thaine, Craig. McCarthy, Michael. Cambridge Academic English. Cambridge University Press, 2012. – 170 p.

Додаткова література

1. Clark, Sarah. Espinosa, Tamsin. Fletcher, Craig. Gooch, Fred. Henstock, Claire. Matthews, Blair. McNair, Alistair. McSweeney, Neil. Walsh, Clare. Skills and Language for Study. Level B2 Intermediate. Cambridge University Press, 2012. – 170 p.
2. Hewings, Martin. Advanced Grammar in Use: A Self-Study Reference and Practice Book for Advanced Learners of English (3d edition). CUP, 2013 . – 304 p.
3. Ibbotson, Mark. Cambridge English for Engineering. Cambridge University Press, 2010. – 112 p.
4. Lambert, Jeanne. Bohlke, David. Lockwood, Robyn Brinks, Hartmann, Pamela. Final Draft, Level 1. Cambridge University Press, 2015. – 175 p.
5. McCarthy, Michael. O'Dell, Felicity. Academic Vocabulary in Use. CUP, 2008 . – 176 p.
6. Tamzen, Amer. Cambridge English for scientists. Cambridge University Press. – 2011. – 128 p.
7. Williams, Ivor. English for Science and Engineering, 2007. Heinle, Cengage Learning. – 106 p.